

КНИГА ПЕРША

МАЙКЛ КОРЛЕОНЕ

1950

1

МАЙКЛ КОРЛЕОНЕ стояв на довгому дерев'яному пірсі в Палермо й дивився на великий океанський лайнер, що ось-ось мав вирушити до Америки. Майкл мав відплисти на цьому кораблі, але отримав від батька нові вказівки.

Майкл помахав на прощання хлопцям, які привезли його на пристань і зараз відпливали на невеличкому рибальському човні, — вони охороняли його всі ці роки. Човник плив у білому шумовинні слідом за лайнером, наче хоробре каченятко за своєю матір'ю-качкою.

На самій пристані жваво метушилися робітники у картузах і мішкуватому одязі. Вони розвантажували кораблі і завантажували вантажівки, що прибули до пірса. То були дрібні жилаві чоловіки, котрі більше скидалися на арабів, ніж на італійців, бо з-під довгих дашків їхніх картузів не можна було розгледіти облич. Серед тих чоловіків метушилися й нові охоронці, які мали пересвідчитись у відсутності будь-якої загрози для Майкла перед його зустріччю із доном Кроче Мало, *Капо ді Капі** для тих, кого на Сицилії звали «друзями друзів». У газетах та зовнішньому світі їх називали мафією, але на Сицилії слово «мафія» ніколи не злітало з уст простого смертного. Так само сицилійці називали дона Кроче Мало не *Капо ді Капі*, а «доброю душею».

За ці два роки вигнання на Сицилії Майкл наслухався чимало байок про дона Кроче. Деякі видалися йому настільки

* *Capo di Capì* (італ.) — бос босів. Тут і далі прим. пер.

чудними, що Майкл заледве вірив в існування такого чоловіка. Однак від батька йому передали чіткі вказівки: сьогодні ж Майклу треба пообідати із доном Кроче. За обідом вони удвох мають розробити план втечі для одного з найвідоміших бандитів країни — Сальваторе Гільяно. Без Гільяно Майкл Корлеоне не зможе покинути Сицилію.

На вузькій вуличці не більш ніж за п'ятдесят метрів від пірса запаркувалася велика чорна автівка. Перед нею стояли троє чоловіків, чиї темні прямокутні постаті виступали з пелени променів, що скидалася на золоту сонячну стіну. Майкл рушив до них. На мить зупинився припалити собі сигарету і кинути оком на місто.

Палермо лежало на дні западини, що її випалив давно вже згаслий вулкан. З трьох боків його оточували гори, а з четвертого відкривався вихід на запаморочливо блакитне Середземне море. Все місто виблискувало у золотих променях сицилійського полудневого сонця. Промені червоного саява венами впивалися в суходіл, наче кров, що зрошувала сицилійську землю впродовж незліченних століть. Золоті промені омивали величаві мармурові колони грецьких храмів, подібні до павутиння мусульманські вежі, навдивовижу вишукані фасади іспанських соборів; древній норманський замок супився бійницями на віддаленому пагорбі. Все це залишили по собі безпощадні війська, що панували на Сицилії до і після народження Христа. За стінами замку гостроверхі гори, наче два душогуби, стискали в смертельних обіймах схоже на жінку місто Палермо. Обоє наче поволі опускалися навколішки, поки зашморг із гір туго затягувався на шиї міста. Високо вгорі по яскраво-блакитному небу ширяли незліченні крихітні руді шуліки.

Майкл підійшов до трійці, що чекала на нього на краю пристані. З тих чорних прямокутників поступово вимальовувалися риси облич і тіл. З кожним кроком Майкл бачив їх чіткіше, а вони наче розходилися, розступалися, вітаючи його.

Усі троє знали Майклову історію. Знали, що він наймолодший син великого дона Корлеоне з Америки, хрещеного батька, чия влада поширювалась навіть на Сицилію. Знали, що він вбив нью-йоркського поліцейського, а разом з ним стратив ворога клану Корлеоне. Знали, що через ті вбивства йому довелося втекти і переховуватися тут, на Сицилії, і що зараз, коли все вже нарешті «узгоджено», він має повернутися на батьківщину і поновитися у статусі спадкоємця клану Корлеоне. Усі троє розглядали Майкла, його манір рухатись швидко і недбало, його насторожений погляд, його запале з одного боку обличчя, через яке він скидався на людину, що пережила муки і небезпеку. Безсумнівно, він — людина «поважна».

Коли Майкл зійшов з пірса, першим його привітав священник, чие огрядне тіло випинало з-під ряс, а голову увінчував схожий на кажана заяложений капелюх. Біла колоратка припала червоним сицилійським пилом, а обличчя над нею було по-мирському м'ясистим.

То був отець Бенджаміно Мало, брат великого дона Кроче. Він повадився скромно і набожно, але був відданим своєму відомому родичу й аж ніяк не боявся підпускати диявола так близько до своєї душі. Недоброзичливці подекували, що заради брата отець міг навіть порушити таїнство сповіді.

Отець Бенджаміно нервово всміхався, коли тиснув Майклову руку. Схоже, його і здивувала, і заспокоїла приязна посмішка Майкла, якої ніхто не сподівався побачити на обличчі сумнозвісного душогуба.

Другий чоловік не був аж таким сердечним, хоча виявив достатньо гречності. Ним був інспектор Фредеріко Веларді, начальник сицилійської поліції. Він був єдиним у цій трійці без дружньої посмішки на лиці. То був худорлявий чоловіча, якого важко було назвати створеним для державної служби. Його холодні блакитні очі видавали в ньому гени давно забутих норманських завойовників. Інспектору Веларді не міг подобатись американець, який вбив вископоставленого представника поліції. Хай тепер випробує

свою долю на Сицилії. Рукостискання з Веларді більше скидалося на удар клинком.

Третій чоловік був вищим і огряднішим — видавався величезним у порівнянні з тими двома. Він схопив Майклову долоню і потягнув його до себе у приязні обійми.

— Майкле, кузене, — почав він, — вітаємо в Палермо.

Потім він відступив і окинув Майкла дружнім, але пильним поглядом.

— Я Стефан Андоліні. Ми з твоїм батьком разом вирости в Корлеоне. В Америці ми бачились, ще коли ти був дитиною. Пам'ятаєш мене?

На диво, Майкл таки пам'ятав його, бо Стефан Андоліні був представником найрідкіснішого виду сицилійців — він мав руде волосся. Таким уже був його хрест, бо ж за повір'ями сицилійців, руде волосся мав сам Іуда. Та й обличчя таке не забудеш: здоровенний і нерівний рот, товсті, наче шматок сирого порубаного м'яса, губи, а над ними — волохаті ніздрі і глибоко запалі очі. Хоча Стефан Андоліні зараз усміхався, таке обличчя могло би привидітися у кривавих кошмарах.

Майкл одразу ж зрозумів, до чого тут священник. А ось присутність інспектора Веларді була несподіванкою. Андоліні, на правах родича, обережно пояснив Майклу, що інспектор тут як офіційний представник влади. Майкл насторожився. Якого біса він тут забув? Веларді зробив собі ім'я одного з найбільш невтомних переслідувачів Сальваторе Гільяно. А ще в очі одразу кидалася неприязнь між інспектором та Стефаном Андоліні. Вони обходились один з одним напрочуд ґречно, немов вороги, що готуються до смертельної дуелі.

Шофер відчинив їм двері автівки. Отець Бенджаміно та Стефан Андоліні поштивими поплескуваннями спроводили Майкла на заднє сидіння. Із християнською смиренністю отець Бенджаміно наполіг, аби Майкл сів біля вікна, а його самого пустив сидіти посередині, бо ж Майкл мусять бачити всі принади Палермо. Андоліні теж сів позаду.

Інспектор швидко застрибнув на сидіння біля шофера. Майкл зауважив, що інспектор Беларді не відпускав ручки дверей, щоби в разі чого швидко її відчинити. Тут Майклові спало на думку, що, мабуть, отець Бенджаміно напросився сидіти посередині, аби не стати явною мішенню.

Автівка, наче великий чорний дракон, повільно повзла вуличками Палермо. На цьому проспекті виростали витончені мавританські з вигляду будинки, громадські заклади із грецькими колонами та іспанські собори. Приватні будинки, деякі розмальовані в синій, деякі — у білий, деякі — у жовтий, всі хизувалися уквітчаними балконами, що разом спліталися у ще одну дорогу над їхніми головами. Видовище було б доволі миле, якби на загони карабінерів, італійської національної поліції, що патрулювали кожен закуток із гвинтівками наготові. А по балконах угорі їх стояло ще більше.

Їхнє авто вивищувалося з-поміж решти транспорту довкола, особливо з-поміж запряжених мулами возів селян, що привозили в місто свіжі продукти. Кожен сантиметр тих возів був розмальований у строкаті, яскраві кольори — від підвіски і коліс до дишел, у які були запряжені мули. На боках багатьох возів були малюнки з лицарями у шоломах і королями у коронах та драматичні сцени з легенд про Карла Великого та Роланда — древніх героїв сицилійського фольклору. Але на деяких попід зображенням вродливого юнака у молескінових штанах і білій сорочці, із пістолями за поясом і в закинутій через плече кобурі, Майкл бачив нерозбірливо нашкрябані два рядки слів, і в кінці великими червоними літерами було написано: ГІЛЬЯНО.

За час свого вигнання на Сицилії Майкл наслухався вже чимало легенд про Сальваторе Гільяно. Його ім'я не сходило з газетних шпальт. Про нього тут говорили всі. Навіть Майклова наречена, Аполлонія, зізналася, що щовечора молилася за здоров'я Гільяно, так само як це робила чи не кожна дитина, чи не вся молодь Сицилії. Вони обожнювали його, він був одним із них, він був тим, ким всі мріяли стати. Ще

замолоду, коли йому не було й тридцяти, Гільяно мав славу великого генерала, бо йому вдалося перебити цілі армії карабінерів, яких відправляли по нього. Він був вродливим і щедрим, більшість своїх злочинних заробітків роздавав бідним. Він був відомий своєю шляхетністю і не дозволяв своїм бандитам чіплятися до жінок та священників. Коли страчував стукачів чи зрадників, завжди давав жертві час помолитися й очистити свою душу, аби мати змогу владнати свої справи з владиками небесного світу. Все це Майкл знав і без особливих розпитувань.

Вони звернули з проспекту, коли це Майклу в очі кинувся якийсь плакат зі здоровенними чорними літерами на стіні будинку. Часу якраз вистачило, аби вчитати «Гільяно» у верхньому рядку. Отець Бенджаміно нахилився до вікна і сказав:

— Це одне з послань Гільяно. Хай там що, а вночі Палермо належить йому.

— А що там написано? — поцікавився Майкл.

— Він дозволяє людям з Палермо знову їздити на трамваях.

— Він дозволяє? — усміхнено перепитав Майкл. — Утікач і щось дозволяє?

З іншого боку сидіння зареготав Стефан Андоліні.

— Карабінери їздять на трамваях, тому Гільяно їх і підриває. Але спершу він попередив мешканців не користуватися ними. Тепер він обіцяє більше їх не підривати.

— А навіщо Гільяно підриває трамваї з поліцейськими? — сухо спитав Майкл.

Інспектор Веларді повернувся і вилупився на Майкла своїми блакитними очима.

— Бо Рим через свою дурість заарештував його батька і матір за те, що мали справу із відомим злочинцем, із власним сином. Фашистський режим ухвалив цей закон, а республіка не скасувала.

— Мій брат, — гордовито продовжив отець Бенджаміно, — дон Кроче, влаштував їхнє звільнення. Ох, Рим дуже розізлив мого брата.